

DE DADELPALM.

Het is wel bekend, dat de dadelpalmen den rijkdom van een groot deel van Afrika uitmaken. Over de groeiwijze en het belang dezer boomen deelt CH. MARTINS (*Revue des deux mondes*, Aout 1864, p. 612—615) eenige niet onbelangrijke opmerkingen mede.

De Dadelpalm (*Phoenix dactylifera*) is de levensboom der woestijn. Daar alleen komen zijne vruchten tot rijpheid en zonder hem ware de Afrikaansche Sahara volkomen onbewoonbaar. Deze koning der *oasen*, zeggen de Arabische dichters, moet zijne voeten in het water en zijn hoofd in het hemelvuur hebben. De wetenschap bevestigt deze, natuurlijk iets overdrevene uitdrukking. Om de dadels toch tot rijpheid te krijgen moet eene genoegzame warmte gedurende acht achtereenvolgende maanden plaats hebben. De luchtsgesteldheid der *Sahara* nu vervult deze voorwaarde; want de middelbare warmte van het gansche jaar is van 20—29 graden, naar den honderddeeligen thermometer. De hitte begint in April en eindigt niet dan met October. 's Zomers bereikt de thermometer dikwijls 45°, soms zelfs wel 52° (125.6 Fahr.) in de schaduw, zoo als nog op 15 Augustus 1859 en op 18 Julij 1863 te Tougourt werd waargenomen. De winter is betrekkelijk koud. Te Biskra daalt de warmte in Februarij wel eens tot 2 of 3 graden onder het vriespunt; doch de dadelboomen verdragen zeer goed eene tijdelijke koude des nachts van 6° onder het vriespunt en eene hitte des daags van 50°. Het zand der woestijn straalt sterk uit, wordt daardoor veel koeler dan de dampkringslucht en behoudt tot op eenige palmen diepte eene zekere frischheid, welke hier weldadig is voor het gewas.

De regens zijn zeldzaam in deze woestijn; behalve in den winter, wanneer zij soms gedurende korten tijd in geweldige stroomen neder vallen. Er zijn echter ook streken, zoo als te Tougourt en Onargla, waar wel eens jaren voorbij gaan, zonder dat er een druppel water valt; maar onder de oppervlakte van den grond vindt men op vele plaatsen watergangen, dikwijls van zoutachtig water, hetwelk voor vele gewassen schadelijk is, doch den dadelpalm niet deert.

Zoo begrijpt men de erkentelijkheid van den Arabier voor dezen boom, die beladen is met suikerachtige vruchten, die leeft in het zuivere zand, verkwikt door zilte wateren, die voor de meeste andere gewassen doodelijk zoude zijn, groen blijvende, terwijl alles rondom hen verschroeit en onder de brandende stralen der Afrikaansche zon verdort, den storm weêrstaande, al wordt zijn kroon hierdoor tot bij den grond nedergebogen, maar welke storm zijn stevigen en te gelijk veerkrachtigen stam niet kan verbreken, noch zijne duizende ineen gevlochten wortelvezels uit den grond rukken.

De trossen dadels bereiken soms het gewigt van 10 tot 20 Ned. ponden. Door het uitsnijden van de kroon van een niet al te ouden boom, de buitenste bladen latende zitten, krijgt men een suikerachtig vocht in groote hoeveelheid en dat door gisting tot een wijnachtigen drank wordt.

Deze palmen verheffen hunne kruinen ongeveer 15 Ned. ellen boven den grond. In de palmbosschen of tuinen, die in elke slechts eenigzins bevochtigde *oase* voorkomen, dringt de zon niet door de digte palmenkruinen, zoodat men onder hunne schaduw op den koelen vochthoudenden bodem de meest verscheidene gewassen kweekt, niettegenstaande de verschroeijende zomerhitte. Men vindt er vijgen, granaten, abrikozen, soms ook den wijnstok en den olijf, zeldzamer den perzik-, peer- en oranjeboom. 's Winters worden de groenten meest aangekweekt, zoo als rapen, kool, uijen, wortelen, boonen en spaansche peper, de laatste een onmisbaar bestanddeel van onderscheidene Arabische saucen en dienstig om de krachten der maag in stand te houden bij volkeren, die gewoonlijk geen wijn of alkoholische dranken gebruiken. Ook vindt men er kalabassen en pompoenen, water-meloenen, de lucerne of eeuwige klaver, die soms tot acht malen in een jaar tot veevoeder wordt afgesneden, de *henné* (*Lawsonia inermis*), die tot het geel kleuren der nagels gebruikt wordt en de geel bloeiende of boeren tabak (*Nicotiana rustica*), die vooral in de *souf* aldaar gekweekt wordt. Van de granen ziet men bijna alleen 's winters de gerst of vroege tarwe uit den grond komen; terwijl het katoen er met goed gevolg beproefd is, daar waar gronden met niet al te zout water besproeid kunnen worden.

v. H.